

WSPIERAMY POLSKICH ROLNIKÓW

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

#ToDopieroRok

Spis treści

- str. **3** Wprowadzenie
- str. **5** Wyzwania
- str. **6** Zielony Ład – przegląd i uproszczenie
- str. **8** Dialog z rolnikami
- str. **10** Sprzeciw wobec umowy UE-Mercosur
- str. **13** Pomoc dla rolników dotkniętych klęskami
- str. **16** Realizacja rolniczych postulatów
- str. **21** Wsparcie dla KGW
- str. **23** Sytuacja na rynku
- str. **32** Podejmowane działania związane z chorobami zwierząt
- str. **37** Budżet 2025
- str. **38** Strategiczne regulacje prawne
- str. **40** Współpraca międzynarodowa
- str. **43** Program na prezydencje Polski w Unii Europejskiej

Wprowadzenie

Szanowni Państwo,

w czasach wielkich turbulencji ekonomicznych, klimatycznych, militarnych i społecznych silne polskie rolnictwo jest gwarantem bezpieczeństwa żywnościowego i wspólną troską wielu środowisk. Intensyfikacja działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotycząca tworzenia spójnego systemu wsparcia dla produkcji rolniczej już w pierwszym roku pozwoliła zrealizować szeroki pakiet działań, których najważniejsze elementy w skrótej formie przedstawiamy w niniejszej publikacji. Ostatnim wydarzeniem, które wpisuje się w powyższe działania, jest nasz kategoryczny sprzeciw wobec umowy UE-Mercosur.

Warto przypomnieć, że Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako pierwsze zanegowało kontrowersyjną umowę UE-Mercosur, zwracając uwagę przede wszystkim na naruszenie zasad konkurencyjności europejskich producentów, w tym polskich rolników, które może skutkować wyparciem ich z rynku na rzecz dostawców żywności państw członkowskich Mercosur (Brazylia, Argentyny, Paragwaju, Urugwaju).

Zdaniem MRiRW oferowana liberalizacja ceł w dostępie do rynku Unii Europejskiej jest w niektórych sektorach zbyt daleko idąca. Powodować może ryzyko wypierania polskich produktów rolno-spożywczych z rynków UE przez produkty przywożone z krajów Mercosur. Negatywne skutki proponowanych rozwiązań, wobec których protestują rolnicy w Polsce, Brukseli i Francji, dotkną wielu segmentów produkcji rolno-spożywczej, a w szczególności branży mięsnej (drobiu i wołowiny) oraz producentów cukru i etanolu.

Zapisy umowy, które dotyczą klauzuli ochronnej – to jest możliwości czasowego przywrócenia ceł w razie nadmiernego importu powodującego zakłócenia na rynku – są wg MRiRW niewystarczające i niedostosowane do specyfiki sektora rolnego.

Mamy nadzieję, że zarówno nasz sprzeciw, jak i planowane protesty rolników w Brukseli, Francji i innych krajach, będą miały wpływ na ostateczne decyzje Komisji Europejskiej, co pozwoli zablokować podpisanie umowy z Mercosur. Przypominamy, że porozumienie może zostać zablokowane, jeżeli kraje reprezentujące 35% ludności UE wyrażą swój sprzeciw wobec proponowanych rozwiązań.

W tak trudnych okolicznościach kończymy pierwszy rok działań na rzecz polskich rolników, ale też rozpoczynamy realizację zadań agendy polskiej prezydencji w Radzie UE, która swój start będzie mieć 1 stycznia 2025 r. Najważniejsze dokonania rok po objęciu kierownictwa w resorcie przedstawiamy w niniejszym katalogu tematów ważnych dla każdego producenta rolnego, bo rolnictwo to nasza wspólna troska.

Czesław Siekierski
Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

TRUDNY START, czyli wyzwania po 15 października 2023 r.

Po wyborach parlamentarnych 15 października 2023 roku przez **dwa miesiące dalszych rządów PiS, mieliśmy do czynienia z niejasną sytuacją polityczną** oraz licznymi zmianami na najwyższych stanowiskach państwowych, co służyło utrwaleniu systemu władzy poprzedników.

Ten dwumiesięczny okres nie był wypełniony pracą merytoryczną. Odchodząca wtedy formacja polityczna, mimo utraty większości parlamentarnej, nie zdobyła się na płynne przekazanie władzy oraz obowiązków służbowych kolejnemu rządowi. Co więcej, **można odnieść wrażenie, że towarzyszyła temu chęć utrudnienia sukcesji politycznej.**

Dwa miesiące utrudniania i wstrzymywania realizacji najważniejszych spraw dla rolnictwa i rolników doprowadziło m.in. do opóźnienia funkcjonowania w instytucjach podległych resortowi, w tym przede wszystkim ARiMR. Było to o tyle kluczowe, że zbiegało się z kolejnymi terminami rozpoczęcia wypłat środków w ramach nowych dopłat bezpośrednich i ekoschematów. Brak decyzyjności i zaniechania, w tym nieprzygotowanie systemów informatycznych, były powodem opóźnień w wypłatach nowych płatności.

Poziom opóźnień był tak wysoki, iż pomimo gigantycznej pracy, wykonanej w ostatnich 10 miesiącach przez pracowników we wszystkich regionalnych oddziałach Agencji, udrażnianie systemu będzie trwało jeszcze ponad 1 rok. Dlatego przywrócenie efektywności działań ARiMR oraz uporządkowanie realizacji zadań odebranych po poprzednikach stało się jednym z pierwszych działań nowego kierownictwa MRiRW.

ZIELONY ŁĄD

Rząd PiS nie interesował się sprawami związanymi z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu i konsekwencjami jego wdrażania dla rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce. Przypomnieć należy, że **Europejski Zielony Ład miał swój początek pod koniec 2019 r., zatem został wynegocjowany i zatwierdzony w całości przez poprzedni rząd.** Nie wytłumaczono rolnikom proponowanych rozwiązań, a sam komisarz Wojciechowski mocno zachwalał rozwiązania w nim zawarte.

Rok 2023 był okresem niskiej opłacalności i dochodowości rolników. Także w tym okresie nastąpił nadmierny napływ towarów rolnych z Ukrainy, co przyczyniło się do wyjątkowo trudnej sytuacji w rolnictwie. **Ówczesnie rządzący nie dostrzegali pogarszających się warunków ekonomicznych rolników. Za zapowiedziami i obietnicami nie szły konkretne rozwiązania,** bądź pojawiały się one z dużym opóźnieniem. Na efekty wszystkich tych zaniechań nie trzeba było długo czekać.

TO ZROBILIŚMY:

Już w pierwszych dniach minister rolnictwa i rozwoju wsi Czesław Siekierski rozpoczął rozmowy z rolnikami protestującymi na granicy w Medyce, a efektem trudnych negocjacji stało się uregulowanie relacji handlowych z Ukrainą, poprawa sytuacji na rynku zbóż poprzez przeznaczanie ponad 700 mln oraz 2,1 mld zł na dopłaty do sprzedanych przez rolników zbóż.

W maju 2024 r. przeprowadziliśmy przez cały proces legislacyjny pierwsze zmiany w Zielonym Ładzie. Po interwencjach Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi gruntownie uproszczone i złagodzone zostały zapisy na podstawie których:

- **wyłączono z kontroli i sankcji warunkowości gospodarstwa do 10 ha** (ok. 950 tys. gospodarstw w Polsce),
- **zniesiono obowiązek ugorowania 4% gruntów ornych,**
- **zmieniono termin utrzymania okrywy glebowej** na gruntach ornych,
- **wprowadzono możliwość dywersyfikacji** upraw zamiast zmianowania.

Wcześniej, po interwencjach resortu rolnictwa, Komisja Europejska wycofała się z projektu ograniczającego stosowanie pestycydów.

Podczas polskiej prezydencji przygotowujemy się do przeglądu Zielonego Ładu i jego dalszego uproszczenia oraz oczekiwanego przez wszystkich rolników „odbiurokratyzowania” zapisów. Chcemy przygotować rozwiązania, które wobec nieuchronnej transformacji ekologiczno-klimatycznej zagwarantują rolnikom stabilne źródła dochodu uzyskiwane z działalności rolniczej, a konsumentom UE bezpieczeństwo żywnościowe.

Szersze konsultacje dotyczące racjonalizacji i upraszczania celów Zielonego Ładu z udziałem ministra Czesława Siekierskiego prowadzone są na poziomie struktur europejskich.

Kolejne oczekiwania rolników, dotyczące warunkowości i zielonej architektury WPR, chcemy położyć na stole negocjacyjnym w trakcie polskiej prezydencji. Będziemy dążyć do znalezienia takich rozwiązań, które bez uszczerbku dla wspólnych celów pozwolą w sposób korzystny dla rolników wyeliminować nadmierne obciążenia.

STAŁY DIALOG Z ROLNIKAMI

Objęcie kierownictwa w resorcie rolnictwa odbyło się w wyjątkowo trudnym (gospodarczo, politycznie i społecznie) momencie. Na naszej wschodniej granicy trwały rolnicze protesty, a ich grudniowa eskalacja groziła krytyczną blokadą szlaków tranzytowych w Polsce i szerzej – w państwach UE. Nie dziwi zatem fakt, iż pierwszą decyzją ministra Czesława Siekierskiego było nawiązanie nowego dialogu z rolnikami i doprowadzenie do konstruktywnego zakończenia trwającego sporu.

Intensywność działań widoczna była zarówno na licznych spotkaniach podczas rolniczych manifestacji i blokad, jak i na przejściach granicznych. **Wyraźnym przełomem we wzajemnych relacjach okazało się spotkanie wigilijne**, na które do rolników blokujących przejście graniczne w Medyce, minister Czesław Siekierski pojechał z tradycyjnym opłatkiem.

W efekcie tego wydarzenia **rolnicy zdecydowali się zakończyć protest, a to (zaledwie 11 dni po objęciu resortu!)** oznaczać mogło tylko jedno: konstruktywny dialog z rolnikami został skutecznie zainicjowany, a każda ze stron z dużym mandatem zaufania rozpoczęła proces przyszłej współpracy.

Rok 2023 kończył się optymistycznie, jednak trzeba było pamiętać, że bezpośrednia przyczyna protestów nadal istniała. **Negatywne w skutkach decyzje poprzedników z każdym miesiącem powiększały koszty produkcji rolnej.** Polskich rolników paraliżowały podniesione wcześniej ceny gazu, energii, paliw i nawozów oraz wymogi Zielonego Ładu z ich rozbudowanymi procedurami administracyjnymi. Dalsza akceptacja otwarcia rynku na produkty z Ukrainy oznaczała też powrót do protestów na granicy, a ich rozmiar - zwłaszcza wobec rosnącej fali rolniczego niezadowolenia występującego także w Niemczech, Francji i Belgii – szybko stały się trudny do zatrzymania. W tej sytuacji (i to w trybie pilnym) należało rozpocząć kolejne etapy DIALOGU. Intensywne rozmowy prowadzone były w tamtym czasie nie tylko w miejscach rolniczych protestów, ale i w siedzibie MRiRW oraz z udziałem premiera Donalda Tuska w Rządowym Centrum Dialogu Społecznego.

W marcu 2024 r., po intensywnych, niełatwych rozmowach prowadzonych z polskimi rolnikami, minister Siekierski podpisał w Jasionce wspólne uzgodnienia, a w równoległe prowadzonych negocjacjach ministrów ds. rolnictwa Polski i Ukrainy oraz rozmowach bezpośrednich ministra Siekierskiego z Valdisem Dombrovskisem – unijnym komisarzem ds. handlu – udało się wypracować korzystne zmiany w ATM, gwarantujące ograniczenie napływu towarów rolnych z Ukrainy do UE.

Warto zaznaczyć, iż finalizowanie najtrudniejszych tematów z pierwszego półrocza 2024 nie oznaczało dla MRiRW zakończenia rozmów z rolnikami. Minister Czesław Siekierski w ostatnich miesiącach uczestniczył w kilkunastu regionalnych spotkaniach z członkami izb rolniczych, a przyjęta formuła dyskusji i bezpośrednich pytań z sali (każde spotkanie gromadziło ok. 200-300 uczestników) pozwoliła nie tylko skatalogować bieżące problemy, ale też stworzyć agendę najważniejszych wyzwań, przed którymi stoi polska wieś.

Wszystkie trudne tematy, takie jak nadmierny import towarów rolno-spożywczych z Ukrainy, szkody w uprawach spowodowane klęskami żywiołowymi, narastający problem nowych społecznych relacji na obszarach wiejskich, umowa o dzierżawie czy wspomniana powyżej umowa z Mercosur, minister rolnictwa i rozwoju wsi Czesław Siekierski na bieżąco podejmuje w intensywnym, całorocznym dialogu ze środowiskiem rolniczym.

Sprzeciw wobec umowy Unia Europejska – Mercosur

Od 25 lat trwały prace nad umową o wolnym handlu pomiędzy Unią Europejską a państwami ugrupowania Mercosur, tj. Brazylią, Argentyną, Paragwajem i Urugwajem. W 2019 r. osiągnięto porozumienie polityczne między UE a państwami Mercosur.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako pierwsze w Polsce zanegowało kontrowersyjną umowę handlową UE z Mercosur, zwracając uwagę przede wszystkim na naruszenie zasad konkurencyjności europejskich producentów rolnych, w tym polskich rolników, które będzie skutkowało stopniowo narastającą dominacją dostawców z państw członkowskich Mercosur i realnym zachwianiem bezpieczeństwa żywnościowego w całej Europie.

Jednoznaczne **negatywne stanowisko wobec umowy UE-Mercosur przyjął również polski rząd**, podejmując uchwałę podczas posiedzenia Rady Ministrów 26 listopada 2024 r.

Dbamy o bezpieczeństwo żywnościowe

Informację o sprzeciwie polskiej strony otrzymał od ministra Siekierskiego także nowy komisarz UE ds. rolnictwa Christophe Hansen. W informacji przekazanej Komisarzowi szef polskiego resortu rolnictwa akcentował sprzeciw wobec nadmiernych ustępstw w dostępie do europejskiego rynku dla niektórych produktów rolnych, w szczególności mięsa drobiowego, dla którego koncesje udzielane krajom Mercosur zostały na ostatnim etapie negocjacji mocno zwiększone, oraz sprzeciw wobec łagodzenia unijnych wymogów zrównoważonej produkcji rolnej dla produktów z Mercosur.

Ewidentne różnice w zakresie tych wymogów między producentami krajów UE i krajami Mercosur przekładają się na złamanie równego, konkurencyjnego dostępu do rynków i wprost oznaczają wyższe koszty produkcji dla producentów rolnych z UE, w tym producentów z Polski. Brak rozwiązania tego problemu, przy jednoczesnym udzieleniu znaczących ustępstw dla krajów Mercosur, jedynie pogłębia tę nierówność.

Co dalej z umową UE-Mercosur?

Obecnie nie jest przesądzone, że umowa wejdzie w życie. Przede wszystkim KE musi złożyć formalny wniosek do Parlamentu Europejskiego oraz Rady Unii Europejskiej o zatwierdzenie umowy wraz z jej pełnym tekstem.

Możliwe są 2 scenariusze dalszej procedury: wymóg jednomyślności lub wymóg większości kwalifikowanej.

1. **Jeśli** – zgodnie z dotychczasowym założeniem – **umowa między UE a Mercosur będzie mieć postać układu o stowarzyszeniu, konieczna będzie jednomyślność wszystkich krajów członkowskich.**

- Oznaczałoby to możliwość zablokowania umowy przez jeden kraj członkowski w ramach Rady UE.
- Ponadto umowa wymagałaby ratyfikacji w każdym kraju członkowskim zgodnie z jego procedurami.

2. **Jeśli KE będzie chciała ominąć wymóg jednomyślności w Radzie UE, będzie mogła zaproponować wydzielenie części handlowej jako odrębnej umowy.**

- Wtedy oprócz zgody Parlamentu Europejskiego wystarczałaby zgoda Rady UE w trybie większości kwalifikowanej.
- Nie byłoby też wymogu ratyfikacji w każdym kraju członkowskim.
- Obecnie nie ma potwierdzenia, że KE zdecyduje się na taki krok.
- W tym scenariuszu potrzebny byłby sprzeciw nie tylko Francji, Polski, lecz także innych państw członkowskich.

Istnieje prawdopodobieństwo, że KE może się starać przekonać państwa członkowskie do akceptacji projektu, oferując dodatkowy fundusz lub inne ułatwienia dla sektora rolnego. **W zależności od rozwoju sytuacji MRiRW będzie podejmować konieczne działania, aby skutecznie chronić interesy polskich i europejskich rolników oraz konsumentów.**

Pomoc dla rolników dotkniętych klęskami żywiołowymi

Cały rok 2024 był (i nadal jest) niezwykle trudnym czasem walki ze skutkami klęsk żywiołowych, które pozostawiają spustoszenie szczególnie w rolnictwie. Szybka „pomoc klęskowa” stała się priorytetem działań Ministra Czesława Siekierskiego.

1. Pomoc dla sadowników – producentów owoców i winorośli, poszkodowanych przez kwietniowe przymrozki i gradobicia. Kwota wsparcia: 37 mln euro (środki unijne) plus 200% tej kwoty z budżetu państwa. Łącznie blisko 470 milionów

Pomoc dla rolników, którzy ponieśli straty w uprawach: agrestu, aronii, porzeczek, brzoskwiń, czereśni, gruszek, jabłek, moreli, orzechów włoskich, śliwek, wiśni, borówek, jeżyn, malin, truskawek, innych owoców i winorośli. Wnioskodawcy starali się o wsparcie między 3 a 6 tys. zł do ha.

Nabór trwał od 1 października do 22 października 2024 r. i był prowadzony za pośrednictwem ARiMR. Wnioski złożyło ponad 36 tys. rolników. Do 4 grudnia 2024 roku zrealizowano płatności dla 33,8 tys. rolników w kwocie 470,6 mln zł.

2. Pomoc dla poszkodowanych producentów rolnych przez nawałnice, huragany i grady w okresie 1 maja – 10 września br. Kwota wsparcia: 200 mln zł z budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Dopłaty dla rolników, którym deszcze nawalne, grad, huragany zniszczyły uprawy zbóż, rzepaku, kukurydzy i innych roślin. O pomoc mogą ubiegać się rolnicy, którzy ponieśli szkody w uprawach na poziomie co najmniej 30% (zróżnicowane **dopłaty od 1000 do 3000 zł/ha**). Złożono 12,9 tys. wniosków, obecnie biura powiatowe ARiMR kończą weryfikację złożonych przez rolników wniosków, rozpoczęcie wypłaty pomocy planowane jest po 16 grudnia br.

3. Pomoc dla rolników poszkodowanych przez tegoroczną powódź (obszar kłęski żywiłowej). Kwota wsparcia: 150 mln zł z budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Dopłaty w wysokości 5000 zł na 1 ha powierzchni uprawy kukurydzy, buraków cukrowych, ziemniaków, konopi włóknistych, tytoniu, chmielu, lnu, winorośli, ziół, słonecznika lub warzyw oraz 4000 zł na 1 ha powierzchni uprawy soi.

Wnioski można było składać do dnia 15 listopada 2024 r. za pomocą systemu teleinformatycznego. Przyjętych zostało 2151 wniosków (najwięcej na Opolszczyźnie). Wypłaty tego wsparcia (w formie dotacji) rozpoczęły się 13 listopada 2024 r. Do tej pory na konta ponad 1,9 tys. rolników trafiły 42 mln zł.

Dodatkowo rolników z terenów powodziowych zwolniliśmy z obowiązku ponoszenia opłat za wykonywanie badań gleb w okręgowych stacjach chemiczno-rolniczych oraz wydłużyliśmy termin na dostosowanie miejsc do przechowania nawozów naturalnych. **Obok pomocy finansowej, przeznaczonej na remont i odbudowę budynków mieszkalnych, która jest dostępna dla wszystkich mieszkańców terenów objętych stanem kłęski żywiłowej, resort rolnictwa zabiega o przyznanie dodatkowych środków na odbudowę budynków gospodarczych.** Pomoc dla rolników na terenach popowodziowych koordynuje KOWR z podległymi spółkami (wsparcie rzeczowe dla poszkodowanych rolników; dystrybucja pasz, sprzętu rolniczego, materiału siewnego).

4. Środki budżetowe przeznaczone na wypłatę równowartości III i IV raty podatku rolnego na 2024 r. dla rolników poszkodowanych przez anomalie pogodowe (w tym powódź). Kwota: 160 mln zł

Po oszacowaniu szkód przez komisje powołane przez wojewodę właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód **producenci rolni mogli składać wnioski o pomoc w wysokości stanowiącej równowartość III i IV raty podatku rolnego**. Warunkiem udzielenia pomocy na III i IV ratę podatku rolnego było dołączenie do wniosku o pomoc protokołu strat oszacowanych przez powołaną przez wojewodę komisję do szacowania strat oraz nakazu podatkowego, w którym dla danego gospodarstwa rolnego wykazana jest kwota III i IV raty podatku rolnego.

5. Pomoc dla rolników dotkniętych suszą

Pomoc przyznawana rolnikom, których średni roczny dochód z prowadzonej działalności rolniczej, w związku z wystąpieniem suszy obniżył się o ponad 30%. Środki dla rolników, którzy ponieśli szkody w wyniku tegorocznej suszy, wypłacane będą z budżetu roku 2025.

W bieżącym roku, pomimo wielu trudności z działaniem systemu informatycznego i aplikacji suszowej, **MRiRW wypłaciło rolnikom środki za szkody poniesione w zbiorach z roku 2023. Z tego tytułu na konta ponad 123 tys. rolników trafiło ponad 1 mld zł.**

To zrobiliśmy, czyli realizacja rolniczych postulatów

W ciągu jednego roku nie da się naprawić wieloletnich zaniedbań, które zastaliśmy, dlatego proces rekonstrukcji będzie prowadzony z maksymalną rzetelnością przez całą kadencję rządu 15 października. **Jednak 12 miesięcy ostatniego, wyjątkowo trudnego dla polskiego rolnictwa roku pokazało, jak wiele zależy od determinacji i chęci wspólnego działania.** Dziś Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi może już potwierdzić realizację najważniejszych postulatów zgłaszanych przez rolników w grudniu 2023 r. oprócz wspomnianego wcześniej uproszczenia Zielonego Ładu.

Ograniczyliśmy nadmierny napływ towarów rolno-spożywczych z Ukrainy

- **Utrzymaliśmy embargo na produkty rolne z Ukrainy** dotyczące zbóż, kukurydzy, rzepaku, słonecznika (mąka, śruta, makuch).
- **Wprowadziliśmy cła i kontyngenty na nadmierny import produktów rolnych z Ukrainy** w ramach unijnych ATM-ów.
- 6 czerwca br. weszło w życie unijne rozporządzenie przedłużające autonomiczne środki handlowe (ATM) w imporcie z Ukrainy o kolejny rok.
- Dzięki zabiegom m.in. Polski **wprowadzony został automatyczny mechanizm ochronny uruchamiany po przekroczeniu określonych wielkości progowych przez import z Ukrainy do UE** następujących produktów: mięso drobiowe, jaja, cukier, owies, niektóre produkty przetwórstwa zbóż, miód. Uruchomienie tego mechanizmu powoduje przywrócenie ceł UE na import przekraczający poziom bezcłowych kontyngentów taryfowych z Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina.
- **Wspólne stanowisko ministrów ds. rolnictwa Polski, Czech, Estonii, Litwy oraz Łotwy pozwoliło od 1 lipca 2024 r. wprowadzić wyższe cła na produkty rolne z Rosji i Białorusi.**

Poprawiliśmy opłacalność produkcji rolnej

- **Wprowadziliśmy dopłaty dla rolników uprawiających kukurydzę**

Producentom kukurydzy zostały przyznane i wypłacone dopłaty. Do 1 lipca 2024 r. Agencja wypłaciła ponad 717 mln zł, które trafiły do ponad 168 tys. rolników.

- **Wprowadziliśmy dopłaty dla producentów zbóż**

○ dopłaty mogli się starać producenci pszenicy, żyta, jęczmienia, pszenżyta lub mieszanek zbożowych, którzy sprzedali ziarno między 1 stycznia a 31 maja 2024 r. Wnioski złożyło ponad 187 tys. rolników. Na konta rolników przekazano 2,05 mld zł.

- **Nadrobiliśmy zaległości w płatnościach bezpośrednich**

Od 16 października trwa wypłata zaliczek na dopłaty bezpośrednie (bez ekoschematu Dobrostan zwierząt) oraz płatności obszarowe w ramach II filaru WPR o zwiększonej wysokości (do 70% dopłat bezpośrednich oraz do 85% płatności obszarowych II filaru WPR – ONW, płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne, ekologiczne i zalesieniowe).

Do 15 listopada 2024 r. kwota wypłat ma wynosić 8,64 mld zł. W pierwszej kolejności pieniądze transferowane są do rolników z powiatów dotkniętych powodzią.

Całkowita pula środków na płatności bezpośrednie za 2024 r. wynosi ok. 3,68 mld EUR i jest wyższa o ok. 13,4 mln EUR od maksymalnej puli środków dostępnych w roku 2023 r. (choć ta kwota po przeliczeniu na złotówki jest niższa o ok. 1,2 mld PLN i wynosi 15,75 mld PLN). Dlatego w przypadku większości płatności bezpośrednich (bez ekoschematów) zaproponowano ustalenie stawek w wysokości planowanej w Planie Strategicznym.

Warto zauważyć, że w roku bieżącym ekoschematy obszarowe cieszyły się dużym zainteresowaniem rolników – złożono wnioski na powierzchnię o 2,3 mln ha większą niż w roku 2023.

Zwiększenie dopłat na wsparcie budowy biogazowni

W ramach programu priorytetowego „Energia dla wsi” z inicjatywy MRiRW zwiększony został budżet programu z 1 mld zł do 3 mld zł. Program jest przeznaczony dla rolników, spółdzielni energetycznych lub jej członków oraz powstających spółdzielni energetycznych. Program jest wdrażany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), a okres jego realizacji to lata 2022–2030.

Wnioski złożone w ramach pierwszego naboru prawie dwukrotnie przekroczyły całkowity budżet „Energii dla wsi” i dotyczyły przede wszystkim udzielenia wsparcia do budowy biogazowni rolniczych, dlatego zwiększenie budżetu to oczekiwana odpowiedź MRiRW na duże zainteresowanie tym programem wśród rolników.

Inne formy finansowego wsparcia rolników:

Dopłaty do paliwa rolniczego

W ustawie budżetowej na 2024 rok na dopłaty do paliwa rolniczego zaplanowano kwotę 1,66 mld zł. Na dzień 4 października br. kwoty wniosków producentów rolnych o zwrot podatku akcyzowego wraz z kwotami na pokrycie kosztów gmin związanych z przyjmowaniem wniosków, ich rozpatrywaniem i wypłatą dotacji wyniosły 1,94 mld zł. W związku z tym konieczne było uruchomienie dodatkowych środków z rezerwy celowej.

W 2025 roku w ustawie budżetowej na dopłaty do paliwa rolniczego zaplanowano kwotę w wysokości ponad 2 mld zł.

Dopłaty do ubezpieczenia upraw rolniczych i zwierząt gospodarskich

W 2024 roku Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zawarł umowy z 9 zakładami ubezpieczeń na opłaty do składek należnych od producentów rolnych z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na łączną kwotę 920,5 mln zł. Po dwóch kwartałach 2024 r. wykorzystanie środków na dopłaty do ubezpieczeń wynosi ok. 30%. Podpisano 142,5 tys. umów ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Zakłady ubezpieczeń przewidują zwiększone zainteresowanie ubezpieczeniami w sezonie jesiennym.

10 października 2024 r. SKRM przyjął projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, mający na celu umożliwienie rolnikom uzyskania dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczeń upraw słonecznika, facellii, lnu, konopi włóknistych, bobowatych drobnonasiennych, gorczycy i roślin zielarskich oraz doprecyzowanie stosowania dopłat z budżetu państwa do uprawy gryki i soi.

W procedowanym projekcie ustawy zaproponowane zostały również rozwiązania umożliwiające zniesienie barier w dostępie do dotowanych ubezpieczeń upraw sadowniczych.

JESZCZE PRZED NAMI:

Nadal nie są rozstrzygnięte ważne dla rolników kwestie rozwiązań systemowych i zmian przepisów prawnych mających na celu rozwój rynku biogazu rolniczego w Polsce. MRiRW na bieżąco zgłasza do Ministra Klimatu i Środowiska, właściwego do spraw polityki energetycznej państwa, propozycje rozwiązań dla obszarów regulowanych m.in. przez „ustawę o odnawialnych źródłach energii”, „ustawę - Prawo energetyczne”, „ustawę o odpadach”, „ustawę – Prawo budowlane „ustawę o podatkach rolnych, ustawy o podatkach o opłatach lokalnych, ustawy o podatku leśnym oraz ustawy o opłacie skarbowej”, „ustawę o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych”.

WARTO WIEDZIEĆ:

Ogółem z budżetu UE przeznaczanego na rolnictwo i rozwój wsi beneficjenci Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) otrzymają w 2024 r. 25,9 mld zł.

Pieniądze wypłaca Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w formie: dopłat bezpośrednich; ekoschematów; interwencji rolno-środowiskowych; wsparcia pszczelarstwa i sektora owoców i warzyw; dopłat na inwestycje i rozwój gospodarstw rolnych.

Wprowadziliśmy nową formę wsparcia dla KGW

Niewątpliwym sukcesem resortu było przygotowanie i szybkie procedowanie ustawy o kołach gospodyń wiejskich, którą 11 października br. przyjął Sejm RP.

Ustawa zrównuje prawa wszystkich działających Kół Gospodyń Wiejskich w zakresie dostępu do pomocy finansowej oraz taką pomoc gwarantuje również nowo rejestrowanym KGW. Ujednolicenie zasad finansowania stwarza możliwość rozwoju KGW i, co ważne, daje prawo do ich samostanowienia (niezależnie od jakichkolwiek struktur partyjnych, związkowych etc.).

Ze względu na istotną rolę KGW, będących kreatorem inicjatyw kulturalnych i społecznych, które integrują środowiska lokalnych społeczności wiejskich – skrócony został okres wejścia w życie ustawy (następny dzień po ogłoszeniu), co pozwoli wypłacić pieniądze kołom jeszcze w tym roku.

Co ważne – środki na wypłatę pomocy finansowej w roku 2024, obok dostępnych już w ARiMR 130 mln zł, zostały powiększone o kwotę 27 mln zł, **co daje łączną kwotę 157 mln zł dla KGW.**

Najważniejsze zmiany wprowadzone w drodze ustawy:

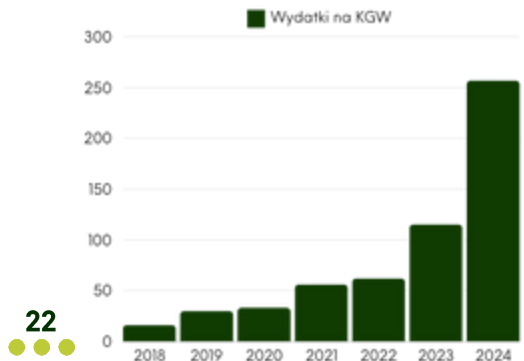
- Ustawa umożliwi dalsze funkcjonowanie KGW w strukturach kółek rolniczych, **pomimo** zarejestrowania się w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich poprzez zrzeszenie się w gminnym, wojewódzkim albo Krajowym Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych – obowiązuje zasada dobrowolności.
- Ustawa gwarantuje zachowanie statusu organizacji społeczno-zawodowej przez koła działające na podstawie ustawy o społeczno-zawodowych organizacjach rolników **pomimo** zarejestrowania się w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich.
- Ustawa umożliwi nadanie osobowości prawnej tym KGW, które obecnie takiego statusu nie posiadają (w szczególności KGW działającym jako wyodrębnione jednostki kółek rolniczych).
- Ustawa daje możliwość skutecznej koordynacji wsparcia kół gospodyń wiejskich z udziałem wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi będzie miał uprawnienia do powołania koordynatorów takiego wsparcia (przedstawiciele wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego), a zadania w zakresie nadzoru nad działalnością kół gospodyń wiejskich pozostają w kompetencjach Prezesa ARiMR.

Koła Gospodyń Wiejskich od 19 października br. mogą ubiegać się dodatkowo o tzw. bon frekwencyjny w wysokości 5 tys. zł. Włączyliśmy do bonu frekwencyjnego KGW z terenów gmin powyżej 20 tysięcy mieszkańców, a wnioski zbiera ARiMR do 29 listopada br. Wpłata tej pomocy dotyczyć będzie tych kół gospodyń wiejskich, które objęte są Krajowym Rejestrem Kół Gospodyń Wiejskich prowadzonym przez ARiMR. Na realizację tej pomocy zaplanowane zostały środki w wysokości 100 mln zł.

Łączne wsparcie dla Kół Gospodyń Wiejskich w 2024 roku wyniesie 257 mln zł i kwota ta jest wyższa od środków przyznawanych przez poprzedni rząd.

Dla porównania:

- 2018 r. – 16,3 mln zł
- 2019 r. – 29,7 mln zł
- 2020 r. – 32,8 mln zł
- 2021 r. – 55,8 mln zł
- 2022 r. – 62,6 mln zł
- 2023 r. – 114,5 mln zł
- 2024 r. – 257,0 mln zł

Rzeczywistość, w której działamy - sytuacja na rynkach rolnych

1.1 Rynek zbóż

Wcześniej rozpoczęta wegetacja doprowadziła do szybszego dojrzewania zbóż, a tym samym szybkiego przeprowadzenia żniw. Zbiory zbóż podstawowych zakończyły się we wszystkich województwach. Plony i jakość zbóż podstawowych z tegorocznych zbiorów są niższe niż w ubiegłym roku, z uwagi na niesprzyjającą pogodę.

Z kolei plony kukurydzy są lepsze niż w roku ubiegłym – w zależności od województwa szacuje się wzrost plonów o około 20%. Jakość zbieranego ziarna kukurydzy jest ogólnie dobra.

Według szacunku GUS **zbiory zbóż ogółem w 2024 r. (łącznie z kukurydzą) ocenia się na 35,3 mln t, tj. o ok. 2% mniej od zbiorów ubiegłorocznych.**

Skup zbóż przebiega bez większych problemów. Zboża sprzedają jednak w dalszym ciągu głównie rolnicy przymuszeni koniecznością spłaty kredytu i bieżącymi potrzebami. Większość natomiast skłania się ku magazynowaniu zbiorów. Mniejsza podaż obserwowana jest w centrum i na północy, gdzie większym zapasem dysponują przetwórcy.

Uszczuplona rynkowa podaż ziarna powoduje, iż firmy handlowe kupują mało zbóż z przeznaczeniem na eksport. Ponadto ceny portowe często nie są konkurencyjne w porównaniu do cen zbóż oferowanych przez młyny i wytwórnie pasz na rynku wewnętrznym, co nie zachęca dostawców do sprzedaży zbóż na eksport.

Zgodnie z danymi MRiRW dalej rosną ceny zakupu większości zbóż. W okresie **2-8 grudnia br.** w porównaniu do tygodnia poprzedniego za pszenicę konsumpcyjną płacono **938 zł/tonę**, zaś za **kukurydzę suchą 841 zł/tonę**.

W zależności od regionu kraju ceny oferowane przez lokalnych przetwórców za ziarno zbóż kształtowały się następująco (dane ZSRiR MRiRW, wg stanu na 9 grudnia br.):

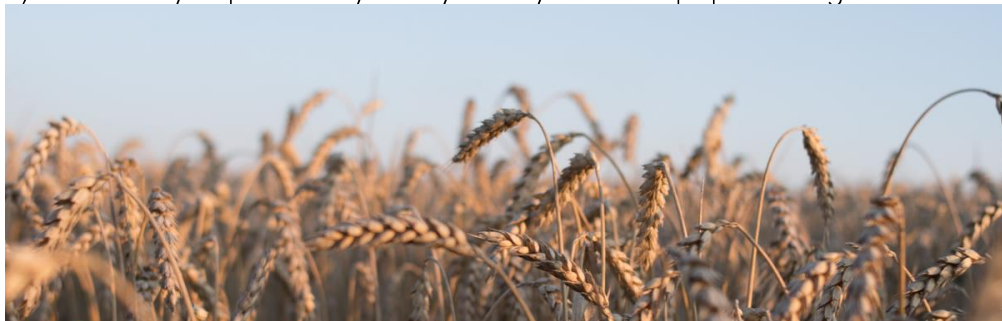
- pszenica konsumpcyjna – **830-940 zł/t**,
- pszenica paszowa – **780-910 zł/t**,
- żyto konsumpcyjne – **660-696 zł/t**,
- kukurydza sucha – **770-840 zł/t**.

Eksport zbóż z Polski

W sezonie 2023/24 (lipiec – czerwiec) **wyeksportowano z Polski 12,7 mln ton zbóż, tj. o 7,6% więcej** niż w analogicznym okresie poprzedniego sezonu (11,8 mln ton). W pierwszych trzech miesiącach (lipiec – wrzesień) nowego sezonu gospodarczego 2024/2025 z Polski wyeksportowano 1,84 mln ton zbóż w porównaniu do 3,43 mln ton w analogicznym okresie 2023 r.

W listopadzie 2024 r. eksport zbóż ogółem drogą morską z kraju wyniósł 425 tys. ton wobec 652 tys. ton wywiezionych w październiku br. oraz wobec 797 tys. ton wyeksportowanych w listopadzie 2023 r. (tj. o 47% mniej r/r). Z tej ilości w październiku br. eksport pszenicy wyniósł ponad 307 tys. ton, kukurydzy – 292 tys. ton, żyta – 38 tys. ton, pszenżyta – 11 tys. ton, a jęczmienia – 3 tys. ton.

W pierwszych 4 miesiącach bieżącego sezonu 2024/25 (lipiec – październik 2024) eksport zbóż drogą morską wyniósł ponad 1,6 mln ton wobec 2,9 mln ton wyeksportowanych w tym samym okresie poprzedniego sezonu.

1.2 Rynek rzepaku

W ostatnich dwóch dekadach ponad dwukrotnie wzrosła liczba gospodarstw rolnych uprawiających rzepak (z 43,3 tys. w 2002 r. do 101,3 tys. w 2022 r.). Wzrost zainteresowania uprawą rzepaku był wynikiem rosnącego zapotrzebowania przemysłu biopaliwowego na ten surowiec.

Zbiory rzepaku w kraju zostały ukończone, wg szacunku GUS w 2024 r. wyniosą 3,3 mln ton i będą niższe o ok. 11% od ubiegłorocznych. Zebrane ziarno rzepaku jest dobrej jakości, suche i ma dobry poziom zaolejenia, jednak jest drobniejsze niż w latach ubiegłych.

Szacuje się, że z tegorocznych krajowych zbiorów rzepaku do produkcji biopaliw może zostać wykorzystane około 2,3 mln ton, tj. blisko 70% całej jego produkcji w Polsce.

Rolnicy wstrzymują się ze sprzedażą, oczekując wzrostu cen. W krajowym skupie w dniu 9.12.2024 r. rzepak wyceniany był od 2220 zł/t do 2240 zł/t. **Cena rzepaku była średnio o ok. 10% wyższa w stosunku do ceny sprzed roku.**

1.3 Rynek cukru

W ostatnich dwóch dekadach o 68% zmalała liczba plantatorów buraka cukrowego. Zgodnie z danymi IERiGŻ w 2004 r. uprawą buraka cukrowego zajmowało się około 78 tysięcy plantatorów, w 2010 r. liczba ta spadła do 38 tys. plantatorów, natomiast w 2023 r. uprawę buraka prowadziło 25 tysięcy rolników. Równocześnie restrukturyzacji uległ przemysł cukrowniczy.

W 2004 roku w Polsce funkcjonowały 43 cukrownie, zaś od 2019 r. czynnych jest 17 cukrowni.

W kampanii 2024/25 w Polsce spodziewana jest rekordowa produkcja cukru, która wg Krajowego Związku Plantatorów Buraka Cukrowego może wynieść nawet ok. 2,7 mln ton. Wynika to ze znacznego wzrostu powierzchni upraw oraz dobrych plonów w porównaniu z rokiem 2023.

W tym roku kampania cukrownicza w Polsce rozpoczęła się szybciej niż zwykle (już w III dekadzie sierpnia, a zwykle ruszała na początku września), ze względu na wysokie plony i dużą kontraktację.

Aktualnie notowane są spadki cen cukru. W październiku 2024 r. średnia cena cukru białego konfekcjonowanego wyniosła 2129 zł/t i była niższa o 6% od ceny w poprzednim miesiącu i o 45% od ceny sprzed roku. Spadające ceny cukru mogą spowodować spadek cen buraków kontraktowanych pod zbiory w 2025 roku, a więc i opłacalności ich uprawy. Dzisiaj koncerny cukrownicze, wykorzystując przewagę kontraktową, proponują plantatorom cenę za buraki na poziomie sprzed wybuchu wojny na Ukrainie (28–33 EUR/t), a więc z okresu, w którym koszty produkcji były zdecydowanie niższe.

1.4 Rynek owoców i warzyw

Liczba gospodarstw z produkcją owoców i warzyw zmniejsza się na przestrzeni lat. **Według wyników spisu z 2020 r. drzewa owocowe w sadach uprawiano w około 97 tys. gospodarstw rolnych** (o około 43% mniej w porównaniu do PSR 2010). Krzewy owocowe w sadach uprawiało 60 tys. gospodarstw rolnych, a ich liczba, mimo wzrostu powierzchni uprawy krzewów owocowych w sadach, zmniejszyła się o około 33% w porównaniu do 2010 r. Liczba gospodarstw uprawiających warzywa wyniosła 56 tys. (o 40% mniej niż wg danych z PSR 2010).

W konsekwencji silnej zmienności warunków pogodowych plony większości owoców w bieżącym sezonie będą mniejsze niż w 2023 r. Według wstępnego szacunku GUS zbiory owoców z drzew szacuje się na około 3,6 mln ton (-17% r/r). Produkcję jabłek oceniono na 3,2 mln ton (-17% r/r). Mniejsze w stosunku do poprzedniego roku będą zbiory gruszek, śliwek, wiśni, czereśni, brzoskwiń i moreli (6-35%). Produkcję owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych oceniono na 0,5 mln ton (-13% r/r).

Produkcja truskawek, malin, porzeczek, aronii i agrestu będzie mniejsza w stosunku do roku ubiegłego o 12-27% Jedyne produkcja borówki wysokiej wzrośnie o około 1%.

Produkcję warzyw gruntowych szacuje się obecnie na ok. 3,8 mln ton, tj. na poziomie zbliżonym do roku ubiegłego. Tegoroczne zbiory kapusty wyniosą ok. 598 tys. ton, lecz decydujący wpływ na ostateczną wielkość będzie miało plonowanie odmian późnych. **Wzrost powierzchni uprawy przyczynił się do zwiększenia produkcji pomidorów do 200 tys. ton.**

W pierwszym tygodniu grudnia br. ceny skupu podstawowych gatunków warzyw są zróżnicowane. Niższa w porównaniu do cen notowanych w roku ubiegłym jest cena cebuli i ogórków. Znacznie wzrosła cena marchwi (51% r/r), selerów (31% r/r) oraz kapusty białej (40% r/r). Cena pomidorów w spółdzielniach wynosiła 7,55 zł/kg (mniej o 3% r/r).

Od 1 do 22 października 2024 r. **odbywał się nabór wniosków o nadzwyczajne wsparcie dla rolników uprawiających owoce, którzy ponieśli straty spowodowane przez przymrozki wiosenne** (występujące od 15 do 30 kwietnia 2024 r.) lub grad (od 1 do 31 maja 2024 r.). Całkowity budżet mechanizmu wsparcia wynosi około 470 mln zł. W ramach zakończonego naboru do ARiMR trafiło prawie 36 tys. wniosków od poszkodowanych rolników. Najwięcej z województwa mazowieckiego (11,3 tys. wniosków), lubelskiego (10 tys.), świętokrzyskiego (8 tys.). Najwięcej wniosków dotyczy strat w uprawach jabłoni (23,5 tys. wniosków), wiśni, malin, czereśni, porzeczek i śliw. **Do dnia 4 grudnia 2024 roku zrealizowano płatności dla 33,8 tys. rolników w kwocie 470,6 mln zł. Wypłata pomocy prowadzona będzie do końca 2024 r.**

1.5 Rynek mleka

W Polsce, jak we wszystkich państwach członkowskich UE, obserwowany jest stopniowy proces koncentracji produkcji mleka. Wg danych ARiMR (stan na 31 grudnia 2023 r.) liczba krów o typie użytkowym mlecznym lub kombinowanym wynosiła w Polsce 2,07 mln sztuk, a produkcja mleka była prowadzona przez 142,9 tys. osób w 143,8 tys. gospodarstw/siedzib. Dla porównania, w roku wejścia Polski do UE systemem kwot mlecznych, zostało objętych ponad 450 tys. producentów mleka, a liczba krów mlecznych na koniec 2024 r. wynosiła 2,73 mln sztuk.

W pierwszym półroczu 2024 r. obserwowano spadek ceny skupu mleka surowego, natomiast w lipcu ten trend został wyhamowany. W październiku br. po raz kolejny odnotowano wzrost średniej ceny skupu. **Średnia cena skupu wyniosła 2,23 zł/kg i była o 5,5% wyższa w porównaniu do ceny z września br.**, jednocześnie kształtując się o 12,7% powyżej ceny sprzed roku. Ceny masła w blokach są obecnie wyższe o prawie 60% do cen notowanych przed rokiem.

W wyniku tegorocznej suszy na łąkach brakuje traw i dalszy wypas krów staje się utrudniony. Niekorzystne warunki pogodowe w Polsce ograniczyły zbiory siana, przekładając się na zmniejszoną ilość sianokiszzonek, a tym samym na konieczność dokupienia przez rolników pasz z zewnątrz. To z kolei zwiększa koszty produkcji mleka i obniża rentowność jego produkcji.

Polska należy do czołówki eksporterów artykułów mleczarskich w UE. Każdego roku około 35-40% produkcji w ekwiwalencie mleka podlega eksportowi w postaci przetworów mlecznych. W okresie styczeń – wrzesień 2024 r. w porównaniu z analogicznym okresem ub.r. odnotowano wzrost wartości eksportu produktów mleczarskich w ujęciu wartościowym o 3%, jednocześnie ilościowo zbliżony jest do ilości z ubiegłego roku.

1.6 Rynek drobiu

Polska jest największym producentem mięsa drobiowego w UE z 22-procentowym udziałem w tym rynku oraz drugim jego eksporterem (po Holandii). **Produkcja tego rodzaju mięsa w Polsce systematycznie rośnie.** Szacuje się, że produkcja w 2023 r. wyniosła ponad 3,16 mln ton, co stanowi wzrost o 2% w porównaniu z rokiem 2022. **Według szacunków IERiGŻ w 2024 r. przewiduje się wzrost produkcji o 4%.**

Wielkość eksportu mięsa drobiowego z Polski, głównie do państw UE, w 2023 r. wyniosła 1 646 tys. ton, a jego wartość stanowiła kwotę 4,094 mld euro. W okresie styczeń – wrzesień 2024 r. odnotowano dalszy wzrost eksportu mięsa drobiowego. W tym okresie nastąpił również wzrost wartości eksportu o 4,7% do 3 216 mln euro. Natomiast ilościowo w tym samym okresie sprzedaż za granicę wzrosła o 9,3% do poziomu 1334 tys. ton.

Średnia cena zakupu brojlerów kurzych wzrosła w dniach 2-8.12.2024 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2023 r. o 9%. Wzrasta również cena skupu indyków, w porównaniu z analogicznym okresem 2023 r. była wyższa o prawie 23%.

1.7 Rynek wieprzowiny

Produkcją świń zajmują się obecnie w całej Polsce 48 952 gospodarstwa rolne. W okresie ostatnich 10 lat liczba gospodarstw została zredukowana niemal o 75%. Główne problemy na rynku to brak opłacalności produkcji oraz niepewność produkcyjna związana z występowaniem ASF. **Produkcja wieprzowiny utrzymuje się na relatywnie stabilnym poziomie ok. 1,8 mln ton rocznie.**

W 2024 r. ceny świń utrzymują się na poziomie niższym niż w 2023 r. o ok. 17%. **W pierwszym tygodniu grudnia 2024 r. średnia cena skupu żywca wieprzowego ukształtowała się na poziomie 6,23 zł/kg** i była o ok. 2% niższa niż przed miesiącem.

IERGŻ-PIB ocenia, że w 2024 r. wskaźnik opłacalności produkcji żywca wieprzowego będzie wynosił 91,2% (wobec 100,2% w 2023 r., obniży się zatem w 2024 r. w odniesieniu do 2023 r. o 9,0 pkt %).

Notowany jest wzrost importu świń. W okresie styczeń – sierpień 2024 r. był wyższy w stosunku do roku poprzedniego o prawie 11% i wyniósł 5,5 mln sztuk. Import prosiąt i warchlaków z Danii wyniósł 4,9 mln sztuk i był wyższy o 20,3%, odnosząc się do roku poprzedniego.

W krótkookresowej prognozie Komisji Europejskiej z października br. KE szacuje, że produkcja wieprzowiny w UE nieznacznie spadnie o 0,5% w 2024 r. i 0,2% w 2025 r. ASF pozostanie ryzykiem dla produkcji. Mniej konkurencyjne ceny wieprzowiny w UE spowodują, że eksport na rynek światowy stanie się prawdziwym wyzwaniem.

1.8 Rynek wołowiny

Produkcją bydła zajmuje się obecnie ok. 270,4 tys. gospodarstw z obsadą bydła ogółem na poziomie 6 273,2 tys. sztuk. Na przestrzeni lat 2013–2023 liczba producentów bydła zmniejszyła się o 47%. Na koniec 2023 r. liczba siedzib stad z krowami wyniosła 143,8 tys. sztuk, z obsadą krów na poziomie 2 074,4 tys. sztuk.

Produkcja wołowiny w Polsce jest ukierunkowana na eksport (ok. 80% krajowej produkcji), przede wszystkich do krajów UE (ok. 80%). W okresie styczeń-wrzesień 2024 r., wg wstępnych danych MF, z Polski wyeksportowano 312,7 tys. ton (+2,6% r/r) mięsa wołowego o wartości 1 765 mln euro (+4,3% r/r), przy imporcie 24,2 tys. ton wołowiny (+15,3 r/r) o wartości 113 mln euro (+21% r/r).

Sytuacja na rynku bydła rzeźnego jest bardzo stabilna, zarówno w Polsce, jak i w UE. Ceny wołowiny są stabilne i wysokie, wyższe w relacji rok do roku. Po kilku latach została odwrócona spadkowa tendencja w produkcji wołowiny w UE. Pogłowie bydła w czerwcu 2024 r. obniżyło się w relacji rocznej o 0,4% do poziomu 6335,9 tys. szt., a w porównaniu z liczebnością stada w grudniu 2023 r. wzrosło o 1,1%.

W krótkoterminowej prognozie z października 2024 r. Komisja Europejska prognozuje w 2024 r. nieznaczny spadek produkcji wołowiny w UE, na poziomie 0,5% r/r. Komisja prognozuje, że ceny konsumpcyjne pozostaną wysokie z powodu ograniczonej podaży, a spożycie wołowiny na mieszkańca UE w 2024 r. nieznacznie spadnie do 9,6 kg (1,7% r/r).

W UE w 2024 r. problemem stało się rozprzestrzenianie wśród bydła, owiec i kóz wirusowej choroby niebieskiego języka (BTV). Ogniska tej choroby w 2024 r. (do 3 grudnia) wystąpiły w DE, NL, BE, DK, SE, FR, AT, IT, CZ, ES, PT, LU i PL.

1.9 Eksport polskich produktów rolno-spożywczych

Według wstępnych danych w okresie styczeń-wrzesień 2024 r. przychody pochodzące z eksportu towarów rolno-spożywczych z Polski utrzymywały się na poziomie nieco wyższym niż przed rokiem. W okresie 9 miesięcy 2024 r. wartość eksportu ogółem towarów rolno-spożywczych z Polski wyniosła 39,4 mld EUR i była nieco (o 0,8%) wyższa w odniesieniu do analogicznego okresu 2023 r.

Udział eksportu artykułów rolno-spożywczych w wartości polskiego eksportu ogółem w okresie pierwszych dziewięciu miesięcy 2024 r. wyniósł 15,2% wobec 14,8% w analogicznym okresie 2023 r.

Podjęmowane działania związane z chorobami zwierząt

Afrykański pomór świń (ASF)

W związku z wystąpieniem ognisk ASF na obszarach objętych ograniczeniami oprócz zabicia świń w ogniskach wdrożono wokół ognisk prewencyjne uśmiercanie (4686 świń w 57 gospodarstwach) lub prewencyjny ubój (2455 świń w 3 gospodarstwach), któremu poddano łącznie 7141 świń w 60 gospodarstwach.

W województwie lubelskim stwierdzono:

- świnię – 2 ogniska na liczbę 12 sztuk,
- dzików – 105 ognisk na liczbę 112 sztuk.

Kontynuowany jest dialog kierownictwa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z przedstawicielami Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Polskiego Związku Łowieckiego, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, a także Ministerstw Infrastruktury oraz Finansów w celu znalezienia wspólnych racjonalnych i skutecznych rozwiązań w zakresie zwalczania i zapobiegania dalszemu szerzeniu się ASF.

Choroba niebieskiego języka

Choroba niebieskiego języka jest wirusową, zakaźną chorobą przeżuwaczy zarówno domowych, jak i dzikich, bo dotyczy zarówno bydła, owiec i kóz, jak i saren, jeleni i łosi.

Od kilku lat obserwujemy występowanie choroby niebieskiego języka u bydła i owiec w niektórych państwach Unii Europejskiej. W okresie od 1 września do 8 października br. potwierdzono 89 ognisk z tej choroby w takich państwach, jak: Austria, Niemcy, Hiszpania, Portugalia, Czechy, Szwajcaria, Szwecja i Włochy.

W okresie do 9 grudnia 2024 r. w Polsce stwierdzono 2 ogniska choroby niebieskiego języka (BT). Pierwsze ognisko wykryto w gospodarstwie utrzymującym bydło mięsne w powiecie wołowskim, województwo dolnośląskie, natomiast drugie – w gospodarstwie utrzymującym bydło mleczne w powiecie pyrzyckim, w województwie zachodniopomorskim. Oba przypadki wykryto na podstawie wyników kontrolnych badań laboratoryjnych. Zakażenia w obu stadach przebiegają bezobjawowo, zwierzęta nie wykazują klinicznych objawów choroby.

W celu wczesnego wykrycia wirusa w stadach przeżuwaczy na terenie kraju Główny Lekarz Weterynarii podjął m.in. następujące działania:

- W ramach monitorowania choroby niebieskiego języka realizowane są badania kontrolne bydła, owiec i kóz w kierunku tej choroby, zgodnie z rozporządzeniem MRiRW w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt – próbki do badań pobierane są w miesiącach maj – czerwiec oraz październik – listopad.
- W pierwszej dekadzie września wdrożony został doraźny monitoring entomologiczny wektorów wirusa BTV. Realizacja zadania oparta jest o rozporządzenia powiatowych lekarzy weterynarii, właściwych miejscowo dla lokalizacji pułapek na wektory (kuczmany) ze środków budżetowych pochodzących z rezerwy celowej – zwalczanie chorób zakaźnych. Do 11 października 2024 r. zbadano metodą PCR 29 próbek (odłowów). W żadnej z dotychczas przebadanej próbce nie stwierdzono materiału genetycznego wirusa BT.
- Główny Lekarz Weterynarii nie zezwala na przywóz przeżuwaczy z państw, które nie są wolne od wirusa choroby niebieskiego języka. Nie wydano żadnych odstępstw na przywóz przeżuwaczy z obszarów w państwach członkowskich UE, które nie są wolne od wirusa BT.
- Powiatowi lekarze weterynarii prowadzą wzmożone kontrole transportów zwierząt gatunków wrażliwych do Polski.
- Ustalono możliwości diagnostyczne dla Polski – obecnie mogą prowadzić diagnostykę molekularną metodą RT-PCR 4 laboratoria terenowe IW, zdolne badać ok. 320 próbek tygodniowo oraz PIW-PIB w Puławach.
- Upowszechniono informację dotyczącą choroby niebieskiego języka na stronie GIW oraz przekazano materiały dotyczące tej choroby KILW oraz WLW i PLW.
- Analizowana jest potrzeba realizacji szczepień zwierząt wrażliwych przeciwko wirusowi choroby niebieskiego języka.

Rzekomy pomór drobiu

Jedna z najgroźniejszych chorób wirusowych drobiu. Pojawiła się w naszym kraju po blisko 50 latach nieobecności. Do 10 grudnia 2024 r. na podstawie wyników badań laboratoryjnych wykonanych przez Państwowy Instytut Weterynaryjny **stwierdzono 11 ognisk choroby u drobiu w województwie podlaskim oraz 6 ognisk** u ptaków utrzymywanych w niewoli (5 woj. podlaskie, 1 woj. śląskie).

Wdrażane są środki dotyczące zapobiegania i zwalczania choroby zgodnie z procedurami wynikającymi z przepisów prawa krajowego oraz unijnego, tj.:

- ustanowienie obszarów zapowietrzonego i zagrożonego w promieniu 10 km wokół ogniska;
- zabicie oraz utylizacja ptaków w ognisku choroby oraz przeprowadzenie dezynfekcji wstępnej;
- perlustracja gospodarstw na obszarze zapowietrzonym i zagrożonym;
- dochodzenie epidemiologiczne;
- zabicie prewencyjne ptaków utrzymywanych w gospodarstwach w pobliżu ogniska choroby.

Wysoce zjadliwa grypa ptaków

Wysoce zjadliwa grypa ptaków (HPAI) jest chorobą wirusową drobiu domowego i dzikich ptaków o ciężkim przebiegu ze śmiertelnością dochodzącą do 100%.

W 2024 r. **na terytorium Polski stwierdzono 45 ognisk HPAI u drobiu** w woj. dolnośląskim, lubelskim, lubuskim, łódzkim, opolskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim, śląskim i mazowieckim, 7 ognisk HPAI u ptaków w niewoli (województwo lubuskie, opolskie, zachodniopomorskie, wielkopolskie) oraz **47 ognisk HPAI u dzikich ptaków** (woj. dolnośląskie, lubelskie, łódzkie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, wielkopolskie, warmińsko-mazurskie, lubuskie i zachodniopomorskie).

Inspekcja Weterynaryjna wdrożyła wszystkie środki zwalczania choroby zgodnie z procedurami wynikającymi z przepisów prawa krajowego oraz unijnego. Organy IW podjęły następujące działania:

- **ustanowienie obszarów zapowietrzonego i zagrożonego w promieniu 10 km wokół ogniska**, obejmujących część powiatu świebodzińskiego i zielonogórskiego w woj. lubuskim;
- perlustracja gospodarstw na obszarze zapowietrzonym (brak gospodarstw komercyjnych utrzymujących drób) i zagrożonym 26 gospodarstw komercyjnych utrzymujących drób, zlokalizowanych w powiecie świebodzińskim);
- prowadzenie indywidualnych szkoleń dla hodowców w celu poinformowania, jakie restrykcje obowiązują, jakie są objawy choroby i kiedy należy dokonywać zgłoszeń do IW oraz przypomnienie zasad bioasekuracji;
- prowadzenie dochodzenia epidemiologicznego.

Plany na 2025 rok

Budżet na rolnictwo

W przyjętym przez Radę Ministrów projekcie ustawy budżetowej na rok 2025 zaplanowano wydatki budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich na rolnictwo, rozwój wsi, rynki rolne, rybołówstwo łącznie (włączając KRUS) w wysokości 85 mld zł, co oznacza wzrost o prawie 9%, porównując ubiegłorocznym budżetem na rok 2024.

Zapewnione zostały środki na realizację kluczowych zadań dla rolnictwa:

- Na dofinansowanie zadań w obszarze rolnictwa, w tym na **pomoc dla poszkodowanych** w związku z wystąpieniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w kwocie **prawie 3 mld zł** (wydatki w rezerwie celowej).
- Na **dopłaty do paliwa rolniczego** zaplanowano w kwocie ponad 2 mld zł (**wzrost o 350 mln zł**, tj. o 21%; wydatki w rezerwie celowej).
- Na **dopłaty do ubezpieczeń** upraw rolnych i zwierząt gospodarskich zaplanowano w kwocie **920 mln zł**.
- Na **rozwój rolnictwa, rozwoju wsi i rybołówstwa** – kwota **28,2 mld zł** (wzrost ponad 2 mld zł, tj. 8%; wydatki z budżetu środków europejskich).
- **Zwiększono budżet Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do kwoty ponad 30,2 mld zł (wzrost o prawie 3 mld zł, tj. o 10%).**
- Środki przeznaczone na **Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności** zaplanowano w kwocie ponad **5,3 mld zł**, (tj. **wzrost o 29%**).
- Zapewniono środki na **wzrost wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej o 5%**.

85 mld zł
wzrost o 9%

Strategiczne regulacje prawne

Ustawa o dzierżawie z elementami definicji aktywnego rolnika

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi **przygotowany został projekt ustawy o dzierżawie rolniczej. Projekt ustawy o dzierżawie rolniczej ma wzmocnić pozycję dzierżawcy gruntów rolnych, przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów obu stron umowy.** W projekcie znajdują się regulacje preferujące dzierżawy trwałe i długoterminowe – co powinno korzystnie wpłynąć na średni okres trwania umów dzierżawy, a to z kolei jest podstawą do inwestowania i rozwoju gospodarstwa.

Ponadto projekt ustawy o dzierżawie rolniczej powinien przyczynić się do uporządkowania tzw. nieformalnych dzierżaw, niedających dzierżawcy gwarancji stabilności działalności rolniczej oraz ułatwić weryfikację tytułu prawnego posiadanego przez rolników ubiegających się o pomoc finansową. **Chcemy, aby to rolnicy – osoby rzeczywiście uprawiające rolę – korzystali z wszelkich dopłat do gruntów.**

Konieczne będzie doprecyzowanie definicji aktywnego rolnika. Obecna definicja (stosowana w Planie Strategicznym WPR) dotyczy bardzo niewielkiej liczby podmiotów, przez co jest krytykowana jako rozwiązanie niewystarczająco ukierunkowane na wsparcie osób faktycznie prowadzących działalność rolniczą. Dzisiaj rolnicy, którzy za poprzedni rok otrzymali płatności bezpośrednie w kwocie nie przekraczającej 5 tys. euro, są automatycznie uznawani za „aktywnych zawodowo”.

Projekt przewiduje uregulowanie sposobu ustalania i waloryzacji czynszu dzierżawnego, a także możliwości zabezpieczenia jego płatności, tak aby z jednej strony wydzierżawienie gruntu było korzystne dla właściciela gruntu, a z drugiej nie zachwiało opłacalnością produkcji rolnej.

Aktualnie projekt ustawy jest uzgodniony z pozostałymi komórkami organizacyjnymi w Ministerstwie. W najbliższym czasie przewiduje się złożenie wniosku o wpis do Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów. Po uzyskaniu wpisu projekt zostanie skierowany do szerokich konsultacji publicznych.

Regulacje dotyczące zachowania produkcji rolnej na terenach wiejskich

Wychodzimy naprzeciw oczekiwaniom producentów rolnych, dlatego podejmujemy działania mające na celu utrzymanie produkcyjnego charakteru wsi, a także rozwiązań systemowych w tym zakresie (konsekwencja sprawy p. Szymona).

Celem tych działań będzie m.in. zrównoważenie ochrony interesów producentów rolnych oraz mieszkańców terenów wiejskich niezajmujących się rolnictwem. Resort rolnictwa na bieżąco monitoruje zmiany społeczne zachodzące na terenach wiejskich, w szczególności te dotyczące struktury społeczno-gospodarczej oraz liczby gospodarstw rolnych. Z jednej strony następują procesy koncentracji, coraz więcej mieszkańców wsi znajduje pracę poza gospodarstwem rolnym, z drugiej rośnie liczba mieszkańców obszarów wiejskich pochodzących z miast. Dla wypracowania właściwych rozwiązań w zakresie nowych relacji społecznych na obszarach wiejskich w MRiRW powstaje specjalny zespół roboczy, który przygotuje spójne rozwiązania systemowe ww. zakresie.

Współpraca międzynarodowa

Umowy handlowe z krajami trzecimi

Polska jest bardzo aktywna w dyskusjach na temat prowadzonych negocjacji i zawierania umów handlowych z krajami trzecimi. Obecnie trwają takie negocjacje m.in. z Tajlandią, Indonezją, Indiami. Zwracamy uwagę, że umowy handlowe z krajami trzecimi nie mogą obniżać obowiązujących wymogów bezpieczeństwa importowanej żywności. **Prezentujemy również stanowisko, że liberalizacja unijnych ceł powinna być ograniczona w przypadku towarów wrażliwych oraz uwzględniać możliwości skutecznych działań ochronnych w razie nadmiernego wzrostu importu na skutek liberalizacji.**

Umowy takie powinny też przynieść korzyści unijnym, w tym polskim, eksporterom rolnym. Dlatego zgłaszamy postulaty dotyczące redukcji barier w dostępie do rynków krajów trzecich. Współpracujemy przy tym z krajami UE mającymi podobną opinię na ten temat (np. z Francją, Węgrami, Irlandią).

Ukraina

Po wprowadzeniu tegorocznych regulacji ws. nadmiernego importu produktów rolnych z Ukrainy (ATM-ów) chcemy **nadal utrzymywać ograniczenia dla kukurydzy i pszenicy z Ukrainy**, tak aby ewentualny wzrost importu nie mógł zakłócić sytuacji na krajowym rynku. Należy jednak zaznaczyć, że stanowisko Polski w zakresie ograniczeń w przywozie kukurydzy jest w opozycji do stanowiska UE, która posiada deficyt w handlu tym zbożem.

MRiRW podejmuje szerokie działania dyplomatyczne w celu likwidowania barier w dostępie dla Polskich producentów do rynków krajów trzecich. Wykorzystujemy przy tym możliwości działań bilateralnych oraz zgłaszamy na forum UE wnioski o uwzględnienie tych problemów przez Komisję Europejską w jej kontaktach z krajami pozaunijnymi. Przykładem takich działań w ostatnim czasie jest sprawa wprowadzonego przez Kazachstan do końca roku zakazu importu jabłek. Polska przekazała stanowisko o niezgodności tego zakazu z międzynarodowymi zasadami handlu. Na nasz wniosek sprzeciw wyraziła również Komisja Europejska bilateralnie i na forum WTO.

Jak wskazano we wstępie, MRIRW nie zgadza się na podpisanie umowy dotyczącej wolnego handlu z krajami Mercosur – proponowane aktualnie zapisy naruszają zasady konkurencyjności polskiego i europejskiego dostępu do rynków.

Program MRiRW na polską prezydencję w Radzie UE w I połowie 2025 r.

Rozwiązania dla WPR na okres po 2027 roku będą miały decydujące znaczenie dla bezpieczeństwa żywnościowego. Przyszła WPR musi zatem wspierać utrzymanie konkurencyjnego i odpornego europejskiego rolnictwa. Dlatego wynegocjowanie satysfakcjonującego budżetu w ramach kolejnych wieloletnich ram finansowych będzie sprawą zasadniczą dla rolnictwa i obszarów wiejskich.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowało konkretne rozwiązania oparte na priorytetowych założeniach dla poprawy konkurencyjności i zwiększeniu odporności wobec możliwych kryzysów w rolnictwie i sektorze rolno-spożywczym (rozwiązania dotyczą m.in. stabilizacji dochodów rolników i zagwarantowania bezpieczeństwa żywnościowego).

Jak wskazano w części dotyczącej Zielonego Ładu, polska prezydencja podejmie wysiłki w kierunku dalszej racjonalizacji wdrażania celów Europejskiego Zielonego Ładu tak, aby były one akceptowalne społecznie. **Istotnymi elementami, które będą przedmiotem dyskusji w trakcie polskiej prezydencji, będzie przyszłe rozszerzenie UE (w tym uregulowanie kwestii handlowych z Ukrainą), sytuacja na rynkach rolnych, sprawy handlu międzynarodowego towarami rolnymi, rewizja przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt, kontynuacja prac nad rozporządzeniami dot. hodowli roślin, uprawnienia do połowów w rybołówstwie oraz sprawy dotyczące leśnictwa.**

#ToDopieroRok

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Opracowano 12.12.2024